

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 835724/32

בבית הדין הרבני האזורי תל אביב יפו

לפני כבוד הדיינים:

הרב אבירן יצחק הלוי – אב"ד, הרב רפאל י' בן שמעון, הרב מאיר כהנא

התובעת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד בצלאל הוכמן)

נגד

הנתבע: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד טו"ר אלעד זמיר ועו"ד שי שפירא)

הנדון: העלמות רכוש, הוצאות ונזקים עקיפים בעת הדמדומים של חיי הנישואין תוך המשך המגורים המשותפים

### פסק דין

לפני בית הדין תביעה להשלמת חלוקת הרכוש.

דירת הצדדים נמכרה בהסכמה, תמורתה חולקה בהסכמה, ונותר סכום כסף בנאמנות עד להכרעת בית הדין בכל שאר ענייני הרכוש המפורטים להלן.

### פסק הדין ומתן הוראות

לאחר עיון בסיכומי הצדדים בית הדין קובע כדלהלן:

1. בית הדין מחייב את הנתבע לשלם לתובעת סך 140,584 ש"ח בתוך תשעים יום מחתימת פסק דין זה.
2. אם יקבל בעתיד הנתבע פיצוי כלשהו בגין פיטוריו מעבודתו, יהיה עליו לשלם את מחציתו לתובעת מיידית.
3. בית הדין מודיע בזאת לצדדים כי מי מהם שלקח סכום כסף בשקלים, יהלומים או זהב מן הכספת חייב להשיב את מחציתם לצד שכנגד (בניכוי או בתוספת לסכום הנזכר לעיל, לפי העניין), ואין בפסק דין זה כדי לפטור אותו מחובה זו.

### נימוקי פסק הדין

#### תקציר הרקע המשפטי

הצדדים התגרשו אחרי כחמישים שנות נישואין. הם נישאו בשנת תשכ"ה והתגרשו בבית הדין בתשע"ז, אחרי ניהול הליכים לסירוגין במשך יותר משש שנים.

בפתח סבב ההליכים הראשון, ביום ז' בטבת תשע"א (14.12.10), הגישה האישה במקביל תביעת שלום בית ותביעת גירושין כרוכה. הליך זה הסתיים ביום כ"ו בטבת תשע"א (2.1.11) כשבית הדין נתן תוקף של פסק דין להסכם שלום בית ולחילופין גירושין.

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

כשנה וחצי אחר כך, ביום י"א באלול תשע"ב (29.8.12), הגישה האישה תביעת גירושין ודרשה להתגרש על פי ההסכם הנ"ל. הליך זה הסתיים בסגירת התיקים ביום כ"ח בכסלו תשע"ד (1.12.13) עקב העדר פעילות.

ההליך הנוכחי בא בהמשך לתביעת גירושין שהגישה האישה ביום א' באלול תשע"ד (27.8.14) ושבהמשך לה נתן בית הדין ביום י"ט בשבט תשע"ה (8.2.15) תוקף של פסק דין להסכמות הצדדים המהוות הסכם גירושין חדש. עיקרי ההסכמות, מעבר לעצם ההסכמה העקרונית להתגרש, היו כדלהלן:

- א. ביטול ההסכם משנת 2010;
- ב. מכירת הדירה המשותפת לכל המרבה במחיר;
- ג. סידור גט אחר מכירת הדירה;
- ד. חלוקת הדולרים שלקחה האישה מן הכספת – האישה תיתן לבעל ביום סידור הגט סך 43,000 דולר;
- ה. חלוקת זכויות הצדדים בשווה ומינוי אקטואר לצורך זה;
- ו. העברת ניהול חשבון הגמ"ח לידי הבעל בלבד;
- ז. מחילת הכתובה.

**התיק שבכותרת נפתח ביום ט' בניסן תשע"ו (17.4.16) בכתיב תביעה הבנוי כתביעת גירושין כרוכה: חידוש התביעה לחייב את הבעל בגט עקב אי-הסכמתו להתגרש, למרות ההסכם, ועימה תביעה לביטול ההסכם מיום י"ט בשבט תשע"ה (8.2.15), וחזרה אל ההסכם הראשון מיום ז' בטבת תשע"א (14.12.10).**

בפועל לא ניתנה החלטה בדבר ביטול ההסכם מיום י"ט בשבט תשע"ה (8.2.15) או קיומו, והצדדים התנהלו בהדרגה ובהסכמות נקודתיות עד למכירת הדירה בהסכמה.

ביום י"ב בכסלו תשע"ז (12.12.16) נתן בית הדין החלטה המסדירה את המשך ההליכים שלפני סידור הגט ושלאחריו. סמוך להחלטה זו נמכרה דירת הצדדים, וכך נפתחה הדרך לעריכת סידור גט בהתאם להסכם הגירושין הנ"ל.

כאמור לעיל, הצדדים התגרשו ביום י"ג בשבט תשע"ז (9.2.17). בהתאם להוראת סעיף ד' בהסכם הגירושין הנ"ל, הוסדר ביום הגט עניינו של סכום מוסכם שהיה בכספת. אך עניינם של הסכומים ששאלת היותם בכספת שנויה במחלוקת בין הצדדים, נותר להכרעת פסק דין זה, כדלהלן.

### פירוט העניינים אשר נותרו להכרעת בית הדין בפסק דין זה

לאחר הגירושין קיים בית הדין בהרכבו חתום מטה שני דיונים באשר למכלול העניינים שנותרו שנויים במחלוקת בין הצדדים. מעיון בסיכומים עולה כי תשע נקודות נותרו להכרעת פסק דין זה. ראשית נציג אותן בראשי פרקים. לאחר מכן נפרט בכל אחת מהן את טיעוני הצדדים ואת הכרעת בית הדין:

א. חוות דעת האקטואר ושכר טרחתו – במסגרת ההליך פנו הצדדים לשני אקטוארים. את שכר טרחתו של הראשון שילמו שני הצדדים בשווה. האקטואר השני מונה לבקשת התובעת, והיא שילמה לבדה את שכר טרחתו.

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

בית הדין נדרש להכריע איזו חוות דעת יש לקבל ואם על הנתבע לשאת במחצית עלות שכר טרחת האקטואר השני.

כן נדרשת הכרעה בעניינים אלה:

- ב. כספים שהיו בכספת ונעלמו בסמוך למועד הקרע;
- ג. קופסת יהלומים ומטיל זהב שהיו גם הם בכספת;
- ד. כספים השייכים לצדדים אשר, לטענת התובעת, הבריה הנתבע באמצעות העברתם אל חשבון גמ"ח של המשפחה שהופעל על ידו ומשיכתם משם לידיו;
- ה. פיצויי פיטורין שקיבל הנתבע מעבודתו לטענת התובעת, לטענת הנתבע הוא לא קיבל אותם מעולם.

ו. הוצאות שהוציאו הצדדים על החיים המשותפים אחר הפירוד הכלכלי – בכלל זה הוצאות הבית השוטפות, וכן הוצאות תיקון גג שהוציאה התובעת, לטענתה, וכנגדן הוצאות נוספות של הבית, והוצאות ביטוח בריאות, ששילם הנתבע, לטענתו; בנוסף נכללו בסעיף זה טענות של הנתבע על הוצאות שנגרמו לו עקב עיכובים שיצרה התובעת בביצוע שיפוץ שתכננו הצדדים;

ז. מרכיב החיסכון בביטוח חיים של התובעת, אשר לטענת התובעת אמור היה לשמש אותה לעת זקנתה ונמשך לטענתה על ידי הנתבע בתקופת נישואיהם;

ח. הנתבע טוען כי התובעת מנעה ממנו זכאות לקצבה של 1,300 ש"ח במשך שמונה-עשר חודשים במונעה ממנו למכור את אחד מכלי הרכב שהיו בבעלותו;

ט. לטענת הנתבע, כספי פנסיה שהיה עליו לקבל טרם מועד הקרע המוסכם, עוכבו בידי קרן הפנסיה בשל עיקול שהטילה התובעת. לטענתו, בשל עיכוב הכספים בקרן נכלל סכום זה בחוות דעת האקטואר, ועל כן יש לגרוע את מחציתו מן הסכום שעליו לשלם לתובעת באיזון המשאבים.

### פירוט טיעוני הצדדים ודיון והכרעה בכל אחת מנקודות המחלוקת

#### א. חוות דעת האקטואר ושכר טרחת האקטואר השני

מעיון בסיכומי הצדדים עולה כי שני הצדדים מסכימים לקבל את חוות הדעת השנייה, זו שהגיש האקטואר אבי יחזקאל. התובעת מסכימה לה מפני שהיא שביקשה לערוך אותה, הנתבע מסכים לה מפני שהסכום שבו חויב בחוות דעת זו, נמוך מזה שחויב בו בחוות הדעת הראשונה.

לפיכך, בית הדין מקבל את עמדתו של בא כוח התובעת כי צמחה לנתבע תועלת של ממש מחוות הדעת השנייה, ועל כן יש לחייבו בהשתתפות בעלות הכנתה בין שיהיה החיוב מדין 'נהנה' ובין שיהיה מדין 'יורד לשדה חברו' ב'שדה העשויה ליטע' – ולא כאן המקום להיכנס לקשר ההלכתי בין חיובים אלו. קיומו של יסוד חיוב זה, מייתר את הדיון בשאלת נחיצותה של חוות הדעת השנייה.

בסיכומיו טען בא כוח הנתבע כי התובעת התחייבה בפירוש בדיון ביום י' בכסלו תשע"ו (22.11.15) שהיא תשלם את שכר טרחת האקטואר השני. מובן שאין בכך כדי לפטור את הנתבע מחיובו להחזיר לה את מחצית עלות חוות הדעת, כשהיא משמשת בסופו של הליך את שני הצדדים.

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

אומנם עדיין יכול הנתבע לטעון, שכיוון שבית הדין חייב אותו בגין כספים שהופקדו בגמ"ח המשפחתי, כאמור להלן, איבד הוא למעשה את התועלת שבחוות הדעת השנייה ועל כן אין לחייבו במחצית עלותה. זאת מכיוון שאחד ההבדלים בין שתי חוות הדעת הוא שאלת ההתייחסות לכספים אלו. בית הדין אינו מקבל טענה תיאורטית זו. מסתבר שאילו נכללו כספי הגמ"ח במלואם בחוות דעת האקטואר היה סכום החיוב גדול יותר, כעולה מפסיקת בית הדין להלן.

סיכומו של דבר, בגין סעיף זה, בית הדין מחייב את הנתבע לשלם לתובעת את הסכום הנקוב בחוות דעת האקטואר אבי יחזקאל – 80,934 ש"ח בתוספת מחצית שכר טרחתו בסך 5,150 ש"ח, סך הכול: 86,084 ש"ח.

### ב. הכספים שהיו או שלא היו בכספת

התובעת טוענת כי הנתבע לקח כספים משותפים שהיו לצדדים בכספת. סיפור הדברים הוצג בפני בית הדין כמה פעמים. בדיון ביום כ"ח בניסן תשע"ז (24.4.17) תיארה התובעת היעלמות של 297,000 ש"ח שראתה בכספת במו עיניה: לדבריה יומיים לאחר מכן פתחה שוב את הכספת, והם לא היו שם. לדבריה אין שום ספק שהנתבע הוא שלקח את הכסף. היא מעריכה שהכסף שימש אותו לרכישת דירה ב[...] אולם עתה, כשההליך מתקרב אל סיומו, אין היא תובעת בעלות על חלק יחסי בדירה, אלא רק החזר מחצית הסכום שנלקח.

לדבריה, בכל פעם בית הדין מסביר לה כי חובת הראיה היא עליה, ובית הדין מנסה להביא את הצדדים להסכם.

יצוין כי בדיון ביום ט' בכסלו תשע"ח (27.11.17) דיברו הצדדים לסירוגין על סכומים של 310,000 ש"ח ושל 350,000 ש"ח, אך נראה כי סכום התביעה הנכון הוא זה שנזכר לעיל, על פי האמור בדיון ביום כ"ח בניסן תשע"ז (24.4.17) – 297,000 ש"ח.

הנתבע טען כי מעולם לא היה בכספת סכום כזה של כסף. לדבריו בכלל לא ניתן להכניס שטרות רבים כל כך לכספת. בהמשך הדיון מיום כ"ח בניסן תשע"ז (24.4.17) העריך הנתבע שביום המדובר נותרו בכספת כ-35,000 ש"ח וכי התובעת היא ש'העלימה' אותם. בסיכומיו טען בא כוח הנתבע כי יש לחייב את התובעת לשלם לנתבע מחצית מן הסכום אשר היה בכספת לטענתה, בשל האפשרות שהיא זו שלקחה את הכסף.

בהיבט ההלכתי-משפטי, טען בא כוח התובעת כי הנתבע הוא 'מודה במקצת', שהרי גם הוא הודה שסכום של כ-72,000 דולר היה בכספת. לפיכך הוא חייב שבועה דאורייתא, ואם כן גם אם לא יקבל בית הדין את תיאור העובדות שהציגה התובעת, יהיה על בית הדין לפשר בסכום גבוה כמקובל במצבים כאלו.

בא כוח הנתבע טען לעומתו כי דווקא התובעת היא ה'מודה במקצת' כי שני הצדדים מסכימים שהיא שלקחה את 72,856 הדולרים שהיו בכספת, לאחר שנעלמו ממנה, לטענתה, 297,000 ש"ח. אומנם חלק מסכום זה הוחזר ביום הגט, בהתאם להסכמת הצדדים, אך אין בכך כדי לשנות את מעמדה של התובעת כ'מודה במקצת'.

בית הדין אינו מקבל את טיעוניהם ההלכתיים של הצדדים בעניין זה. איש מן הצדדים אינו 'מודה במקצת', שכן איש מהם אינו מודה בחובתו לשלם לחברו ולו שקל אחד. הודאה המחייבת שבועה אינה הודאה במקצת הסיפור, אלא הודאה במקצת החיוב. הודאה כזו לא הייתה בסעיף תביעה זה:

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

התובעת שהודתה שלקחה את הדולרים, טענה בטענת 'ברי' כי זהו סכום הנמוך בהרבה ממחצית תכולת הכספת שאותה לקח, לטענתה, הנתבע.

הנתבע מצידו לא הודה בדבר חיוב כלשהו, שהרי הימצאות הדולרים בכספת אינה מהווה יסוד לחיוב ממוני. אומנם בר כוח התובעת ביקש לראות בהימצאות הדולרים בכספת הודאה בדבר אופן התנהלותו של הנתבע בכספים המשותפים, ולעניין זה סבר בא כוח התובעת כי יש לראות בדבריו הודאה במקצת. כפי שנסביר להלן, התנהלות זו אכן מעלה תהיות באשר לגישתו של הנתבע לסוגיית שיתופה של אשתו במידע הקשור לכספים המשותפים – להלן בסעיף ד' העוסק בחשבון הגמ"ח המשפחתי נעסוק בסוגיה זו – אך אין לכך דבר עם דין 'מודה במקצת' ועל כן אין להסיק מכאן על חיובו של הנתבע בתשלום לתובעת.

חזרנו אפוא לדין 'המוציא מחברו עליו הראיה' ולדין 'כופר הכל' אשר בו משביע בית הדין את הנתבע 'שבועת היסת'. היום אין אנו משביעים, אך בסמכות בית הדין לפשר כפי ראות עיניו בין שהפשרה היא כנגד השבועה ובין שהיא מכוח תשובת הרא"ש שהובאה להלכה בשולחן ערוך (חושן משפט סימן יב סעיף ה) בעניין ההכרעה במקום שאין הדבר יכול להתברר בראיות.

בנידון דידן, טרם פסק הדין בסעיף תביעה זה, נדגיש כי ככלל, אין בית הדין נוהג לפשר ב'כופר הכל'. במציאות חיינו, אם יפשר בית הדין ב'כופר הכל' ללא ראיות, יוכל כל אדם להגיש נגד חברו תביעות סרק, ולצפות לפשרה כלשהי. על כן חשוב לחדד את ההבדל בין נדון דידן לבין מקרים אחרים. מדובר בבני זוג מן המגזר החרדי, אשר חיו יחד (עד התביעה הראשונה) כארבעים וחמש שנה. איך מגיעים בני זוג כאלה להכחשה עובדתית חזיתית על סכום של 297,000 ש"ח? גם אם בזמן אמת, תוך כדי הסכסוך מבצע צד אחד פעולה חד צדדית של 'תפיסה שלא בעדים' במובנה ההלכתי, כדי לשמור על זכויותיו וטענותיו, מניין עזות הפנים לעמוד לאחר מכן מול בית הדין ולספור סיפור שלא היה ולא נברא, או להכחיש עובדות מציאותיות? אין זאת אלא שהצד שאינו דובר אמת, מורה לעצמו הוראות היתר שונות, הקשורות למכלול הטענות של הצדדים זה כנגד זה.

כפוסקים, כרבנים, וכציבור דתי וחרדי, איננו יכולים להסכים עם מציאות זו. ראוי היה שנקרע את בגדינו ונאמר "אוי מה היה לנו". אך בכואה של מציאות זו לפנינו, לא נוכל לראות בה מציאות רגילה של 'כופר הכל'. מחובתנו לראות את הצדדים שלפנינו כמקרה פרטי, ולהתייחס אל סעיף תביעה זה כחלק ממכלול התביעות, ובכך להיכנס לעובי הקורה של הוראת היתר זו, אשר הורה אחד הצדדים לעצמו, ואשר לצורך מניעת הוראות היתר שכמותה נתקנה 'שבועת היסת'.

בראיית מכלול התביעות שבין הצדדים רואה בית הדין לנכון לפשר בסעיף תביעה זה בשיעור של שליש מסכום התביעה, דהיינו שישית מן הסכום שנטען שהיה בכספת, 297,000 ש"ח. זאת מכיוון שמחד גיסא לא נוכל להתעלם מטענת 'ברי' כה מפורטת ללא 'שבועת היסת', והרי אין אנו משביעים 'היסת', ומאידך גיסא סכום הפשרה חייב להיות נמוך באופן שיבטא את העדר הראיות ואת ההכחשה הגורפת.

לכן בגין סעיף תביעה זה בית הדין מחייב את הנתבע בתשלום סך 49,500 ש"ח לידי התובעת.

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

### ג. יהלומים ומטיל זהב

קופסת יהלומים ומטיל זהב היו גם הם בכספת, לטענת התובעת, ונעלמו משם ביחד עם סכום הכסף הנזכר בסעיף הקודם. התובעת אינה יודעת לומר מה טיבם ומה שוויים. בא כוחה העריך בסיכומיו של שווי מחציתם ב־20,000 ש"ח.

הנתבע טוען שהתובעת היא שלקחה את היהלומים ואת הזהב. בניגוד לסכום הנזכר בסעיף ב', שבו כפר הנתבע, בעניין היהלומים והזהב הנתבע מודה שהם היו דרך קבע בכספת. כך אמר הנתבע בדיון ביום כ"ח בניסן תשע"ז (24.4.17): "יום אחד אני מגיע הביתה, ניגשתי לכספת – אין זהב, לא יהלומים ולא דולרים." הכוונה היא, כמובן, לאירוע המתואר בסעיף התביעה הקודם, שבו הודתה התובעת שהיא שהוציאה את הדולרים מהכספת.

עוד טוען הנתבע שמדובר ביהלומים קטנים שערכם נמוך. לדבריו, הוא עבד אצל תעשיין ונהג לקנות ממנו את הפסולת של היהלומים הקטנים שאין לתעשיין מה לעשות בהם. לדבריו של הנתבע, הוא היה מוכר יהלומים אלו במחיר נמוך ולהערכתו היו בקופסה שלושה עשר או ארבעה עשר יהלומים קטנים כאלו.

מכל מקום, מדובר בתביעה הדדית, ללא ראיות כלשהן. על כן בית הדין אינו מחייב איש מן הצדדים בגין סעיף תביעה זה.

### ד. כספים שהופקדו בחשבון הגמ"ח

התובעת טוענת שהנתבע הבריח כספים משותפים באמצעות חשבון בנק השייך לקרן גמ"ח שניהל הנתבע. בא כוח התובעת הציג שלוש המחאות שערכן הכולל הוא 149,121 ש"ח. בדיון ההוכחות ביום ט' בכסלו תשע"ח (27.11.17) נחקר הנתבע על פעולות אלו.

לטענת בא כוח התובעת, לא הצליח הנתבע לספק תשובות הולמות בעניין זה, ועל כן עליו לשלם לתובעת את מחצית הסכום, 74,560.50 ש"ח.

הנתבע טען כי הוא נהג להפקיד כספים של המשפחה בגמ"ח לצורכי הנאה מתנאי חשבון הבנק שהיו טובים יותר מאלו החשבון המשפחתי. לדבריו הקפיד לרשום כל סכום שהפקיד וכל סכום שהוציא. הוא הציג רישומים מפורטים שערך בכתב ידו על כל הכספים שנכנסו אל הגמ"ח ושיצאו ממנו, מול כל הגורמים ולא רק מן המשפחה. עוד הסביר כי לעיתים השתמש בהמחאות כדי למשוך מזומנים באופן שהסביר בפרוטוקול ואף הודה שגם שיקולי מס הנחו אותו בבחירת דרכי הפקדת כספי המשפחה.

בא כוח הנתבע טען בסיכומיו כי בדיון הצליח הנתבע להסביר את כל התנועות שעליהן נשאל, למעט סכום של 48,000 ש"ח. לדבריו בא כוח הנתבע, לאחר הדיון מצא הנתבע כי מדובר בכספים שאינן בני איזון – כספים שאותם קיבל הנתבע מן הביטוח הלאומי בשנים 2013–2014 כקצבת נכות עבודה.

בסיכומי התשובה תקף בא כוח התובעת את תשובתו של בא כוח הנתבע. לטענתו, הסבריו של הנתבע בדיון לא היו טובים. באשר לטענה החדשה בדבר כספים שאינם בני איזון השיב בא כוח התובעת כי אי אפשר להעלות טענות חדשות בשלב הסיכומים. כן טען שטענה זו עוסקת במקור הכסף ולא בשאלה שנשאל הנתבע: "לאן הלך הכסף?" הברחת הכסף פותחת פתח להבין שהנתבע השתמש בחשבון הגמ"ח להבריה כספים השייכים למשפחה, כפי שטענה התובעת.

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

בבואנו להכריע בסעיף תביעה זה, אי אפשר שלא לפתוח בדברי ביקורת קשים, על טשטוש הגבולות שבין כספי צדקה לבין כספים פרטיים של המשפחה. לא לחינם אמרו חז"ל: "קופת צדקה נגבית בשניים ומתחלקת בשלושה". ניקיון הכפיים בניהול כספי צדקה אינו יכול להישען על רישום פרטי שמנהל אדם לעצמו בכתב יד, ללא ביקורת. העדר הביקורת הוא שגורם לאדם להורות היתר לעצמו לפעול בניגוד גמור לדיני הצדקה, המחייבים הפרדה בין כספים פרטיים של גבאי הצדקה לבין כספי הצדקה. "כיוון שעבר עבירה ושנה בה, נעשית לו כהיתר" והוא מנהל את החשבון באופן שוטף תוך שהוא מכניס ומוציא כספים פרטיים לפי שיקולי רווח אישי. זאת בנוסף לפעולות הקשורות לשיקולי מס, שהן, קרוב לוודאי, אינן תואמות את הוראת חוקי המס. והכל תחת אצטלא של גמילות חסדים, המצדיקה, מן הסתם, בעיני האדם המנהל את החשבון, את כל הפעולות שהוא עושה בו לצורך הנאתו האישית. כל זאת אפילו בהנחה שלא נגרעה אפילו פרוטה מכספי הגמ"ח.

בית הדין רואה חובה לעצמו, לקרוא לכל גומלי החסדים המנהלים חשבונות גמ"ח, להתחזק וליזהר מניהולם בדרכים כאלו. ואם יש מי שפועל בדרך כזו עד היום, עליו לחדול מיד מדרך זו, ולעבור מיד לניהול מסודר וסקוף, תוך צירוף גורמי ביקורת, ותוך הפרדה מלאה בין כספים אישיים לכספי גמ"ח. לכאורה מיותר לקרוא לאנשים לפעול על פי דיני התורה ועל פי החוק, שהרי חזקה על כל העוסקים בצורכי ציבור באמונה, שהם עושים זאת בהקפדה הראויה. אף על פי כן רואה בית הדין לנכון לצאת בקריאה זו, כי לצערנו יש המקלים ראש בדרכי הניהול, ואינם יודעים שגם בעניין זה קיימות דרישות הלכתיות שחובה לקיימן כלשונן, "ואין מזרזין אלא למזרזין".

לגופו של עניין, בדיון ההוכחות הנ"ל טען הנתבע כי לצדדים היה סכום של 100,000 ש"ח, והוא נהג להכניס חלקים ממנו לגמ"ח ולהוציאם לפי הצורך. הנתבע אכן הראה הפקדות חוזרות, אולם לא ניתן היה להתרשם באופן חד-משמעי אם מדובר באותם כספים, כטענתו, או בכספים נוספים כטענת בא כוח התובעת. כך או כך, בית הדין סבור כי יש מקום לומר שחובת הראיה בסעיף תביעה זה מוטלת על הנתבע: הנתבע הוא שניהל את כל הרישומים ואת כל החשבונות, ושום דבר לא יכול היה למנוע ממנו לפעול שם כאוות נפשו. לכן חובת הרישום, לא רק כלפי הגמ"ח, אלא גם כלפי תביעתה של אשתו, מוטלת עליו גם לצורך הכרעה בתביעה זו. כאן יש לציין כי עצם הרישום נראה מדוקדק ואמין, אך אין די בכך. כשאין ציון כלשהו לחשבון שאליו עובר הכסף וכשהמחאה עצמית נגבית בפועל במזומן מהפקיד קשה מאוד לעקוב אחר הכספים.

בנסיבות אלו, בית הדין מחייב את הנתבע בגין סעיף תביעה זה בסכום של 50,000 ש"ח הן בדרך של 'דין כעין פשרה', בסכום הקרוב לשני שלישים מן התביעה, והן משום שסכום זה מהווה מחצית מן הסכום שהנתבע הודה שהיה שייך לצדדים. בדרך של 'דין כעין פשרה' בית הדין אינו מחייב את הנתבע במלוא הסכום מכיוון שבית הדין מתרשם שהרישום שערך הנתבע היה יסודי ומדוקדק, אלא שלעניין התביעה שבפנינו הרישום אינו מספק תשובות חד-משמעיות, ועל כן אין בו כדי לפטור את הנתבע מהחזר הסכומים המוכחים. במשנה תוקף הייתה על הנתבע חובה לתת הסברים חד-משמעיים לסכום שהודה בו, ועל כן הוא חייב במחציתו.

בגין סעיף תביעה זה בית הדין מחייב את הנתבע ב-50,000 ש"ח.

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

### ה. פיצויי פיטורין

התובעת טוענת כי הנתבע קיבל פיצויי פיטורין בסך 30,000 ש"ח. הנתבע טוען כי החברה שבה עבד פשטה את הרגל, ועל כן הוא לא קיבל את הפיצויים מעולם.

עוד טען בא כוח התובעת כי הנתבע זכאי לקבל פיצוי מן המוסד לביטוח לאומי. הנתבע טען כי פעל לבחון אפשרות זו, אך התברר שאין מדובר בהליך פשוט, ושייתכן שאין הוא זכאי להחזר. כך או כך, לטענתו, הוא לא קיבל עד היום פיצוי כלשהו.

בא כוח התובעת הציג סימוכין שונים לטענה שהכסף הגיע לידי הנתבע, אולם אף אחד מהם אינו מהווה ראיה שיש בה כדי לחייב את התובע.

לפיכך בגין סעיף תביעה זה הנתבע פטור מתשלום.

עם זאת, בית הדין קובע עקרונית, על פי הודאת הנתבע, כי התובעת זכאית לקבל מחצית מפיצויי הפיטורין המגיעים לנתבע מעבודתו. לפיכך אם יקבל הנתבע בעתיד סכום כסף כלשהו בגין פיצויי הפיטורין, הוא חייב לתת לנתבעת מחצית הסכום שיקבל.

### ו. הוצאות הבית והוצאות שונות

התובעת טוענת כי שילמה 2,500 ש"ח הוצאות תיקון גג. בנוסף שילמה, לטענתה, בשנים 2015–2016, את כל הוצאות הבית, למעט תשלומי מים, חשמל וטלפון, שאותם שילם התובע.

התובעת לא ציינה את סכום ההוצאות, וגם בא כוחה בסיכומיו לא הזכיר סכום תביעה מוגדר מעבר לסכום ששימש לתיקון הגג.

הנתבע טען בדיון כי ההוצאה שהוציאה התובעת על תיקון הגג הייתה מיותרת כי לצדדים הייתה אחריות של הקבלן שביצע את השיפוץ. לדבריו התובעת לא פנתה אליו בעניין ועל כן הוציאה הוצאה מיותרת. על כך השיב בא כוח התובעת כי התובעת פנתה אל הקבלן, והוא השיב לה כי אין לנזילה זו קשר אל השיפוץ שביצע. יצוין כי בסיכומיו טען בא כוח הנתבע שהנתבע יכול היה לתקן את בגג בעצמו, ללא צורך בבעלי מקצוע, ועניין אחריות הקבלן – לא נזכר.

לטענת הנתבע גם הוא הוציא הוצאות רבות על הבית. לדבריו בתקופה שבה התגוררו יחד בבית אך היו בהליכי גירושין, סיכמו הצדדים כי יחלקו בשווה בהוצאות הבית.

בסיכומיו פירט בא כוח הנתבע את ההוצאות שהוציא הנתבע, לטענתו, בסך 5,807 ש"ח. בנוסף הזכיר סכום של 1,600 ש"ח, ללא ציון ייעוד ההוצאה.

נוסף על הוצאות הבית השוטפות, טען הנתבע בדיון ביום כ"ח בניסן תשע"ז (24.4.17), עיכובים מיותרים שגרמה התובעת לתוכניתם של הצדדים לשפץ את הבית גררו הוצאה מיותרת של 800 ש"ח – עלות מתמשכת של הערבות הבנקאית הנדרשת בעת שיפוץ לצורך מניעת חריגות בנייה. הנתבע טוען כי זו הוצאה מיותרת לחלוטין, אשר נגרמה אך ורק בשל הקשיים שהערימה התובעת על תחילת השיפוץ, מתוך כוונתה להתגרש.

עוד טען הנתבע כי שילם את דמי ביטוח הבריאות של התובעת זמן רב לאחר מועד הקרע. התובעת לא הכחישה עובדה זו. בסיכומיו טען בא כוח הנתבע כי סכום זה מגיע לכדי 10,152 ש"ח.



# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

בא כוח התובעת טען בסיכומי התשובה כי ביטוח הבריאות הוא חלק מחובות הבעל לאשתו, ועל כן כל עוד הצדדים נשואים הנתבע היה חייב בתשלום זה. עוד טען כי בתקופות שבהן שלא עבד הנתבע שילמה התובעת את ביטוח הבריאות שלו.

בבואנו לדון ולהכריע בטענות הצדדים בעניינינו של סעיף תביעה זה עלינו להביא בחשבון כי, כאמור בסעיף א' לעיל, שתי חוות דעת אקטואריות הוגשו בתיק זה. חוות דעת האקטואר הראשון נערכה לפי ההנחה ש'מועד הקרע' הוא ט' בטבת תשע"ה (31.12.14). חוות דעת האקטואר השני נערכה לפי ההנחה ש'מועד הקרע' הוא ז' באב תשע"ו (11.8.16). בשנים 15–16 חיו הצדדים בפירוד כלכלי, אך במרבית התקופה התגוררו באותו בית. בסופו של דבר אימץ בית הדין כאמור לעיל את חוות הדעת של האקטואר השני. נמצא אפוא שאף שהחשבונות השוטפים של הבית לא נכללו בחוות דעת האקטואר, הרי החשבונות אשר מתוכם שולמו ההוצאות הנ"ל, נכללו באיזון. אם כך, אין כמעט משמעות לטענה "אני שילמתי", כאשר מועד התשלום בפועל הוא לפני ז' באב תשע"ו (11.8.16), שהרי בהנחה שהכול 'שקוף' ושאינו מחביא כספים 'מתחת למרצפות' – סופם של כל החשבונות להתאזן בחוות דעת האקטואר.

אומנם, כבר ראינו לעיל, שבתיק שבפנינו כן התנהלו תנועות כספיות 'מתחת למרצפות', דהיינו במזומן או באמצעות חשבון הגמ"ח. אך אי אפשר לאזן כספים אלו פעמיים, פעם בכניסתם ופעם ביציאתם. כלומר: אם שילם צד מסוים את חשבונותיו במזומן, הרי ייתכן שאלו הם אותם כספים שנעלמו לפני כן, במסגרת העברת כספים מן הגמ"ח או בכל דרך אחרת. על כן אם חייבנו את הנתבע לעיל בתשלום בגין העלמת כספים, ואם ביצענו איזון של החשבונות ביום ז' באב תשע"ו (11.8.16), אין עוד צורך באיזון נוסף.

בית הדין ער לאי-איזונם של חשבונות עו"ש פרטיים של הצדדים בחוות דעת האקטואר, שבשלו, לכאורה, יש משמעות לגורם אשר הוציא מכיסו את הכסף לתשלום זה או אחר. אך זוהי בדיוק נקודת האבסורד: זכויות נזילות של הצדדים בשיעור של 409,086 ש"ח כלולות באיזון. משמעות היות זכויות אלה נזילות היא שבאופן תיאורטי בכל רגע נתון יכול היה כל אחד מן הצדדים למשוך את זכויותיו ולהעבירן לחשבונו הפרטי. אומנם הוטל עיקול על כספים אלו, ולכן לא הייתה אפשרות למשוך אותם בפועל, אך עדיין ההחלטה לקבוע את 'מועד הקרע' בנוגע לסכום גבוה כל כך לתאריך מאוחר הופכת את סכום ההוצאות השוטפות השנוי במחלוקת לזניח ביחס לסכום המאוזן בחוות דעת האקטואר.

**אכן המטען הרגשי של הצדדים אינו זניח.** ניכר מטענותיהם של הצדדים כי סוגיית תיקון הגג וסוגיית עלות הערבות על העדר חריגות בנייה, ועימן שאר הסוגיות הנ"ל בסעיף תביעה זה – יותר משהן סוגיות כלכליות הן סוגיות רגשיות. הצדדים טעונים מאוד, ומבקשים בסעיף תביעה זה להביע את הכעס והתסכול שליוו את הצדדים בתקופת המגורים המשותפים שלאחר הפירוד הרגשי המוחלט. כאן תפקידו של בית הדין הוא להבחין בין עיקר לטפל ולהתמקד בפסיקה ההלכתית.

יצוין כי אילו הציגו הצדדים רשימת הוצאות ממוקדות לתאריך שלאחר ז' באב תשע"ו (11.8.16), ייתכן שהיה מקום לאזן הוצאות אלו בנפרד, כמוכן לאחר עריכת תחשיב כולל של הוצאות שני הצדדים. אך מיקוד כזה לא היה, וגם לא יכול היה להיות משני טעמים: האחד – הדירה נמכרה בפועל בתקופה המדוברת, ועל כן לא הוצאו עליה הוצאות רבות לאחר מועד זה; והשני – בשל ההתנהלות הכלכלית של שני הצדדים בתקופת הליכי הגירושין, שהתבצעה בפירוד חשבונות, אך תוך מגורים משותפים, בסיכומים בעל פה וללא רישום יום-יומי של הוצאות. במצב כזה קשה מאוד לדעת אם הקניות לשבת זו או אחרת עלו יותר או פחות

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

מחשבונות החשמל, ואם תיקון תקלת האינסטלציה עלתה יותר או פחות מחשבון המים הדור חודשי.

**שני הצדדים נושאים באחריות למציאות כלכלית זו.** שהרי אלמלא נאחזו שני הצדדים בדירת המגורים, ייתכן שאפשר היה לסיים את הליך הגירושין מוקדם בהרבה. כך גם אילו ערכו הצדדים הסכם מפורט באשר להוצאות הבית עד למכירת הדירה, או לכל הפחות רישום מדויק ומוסכם באשר להוצאות השוטפות. אך הצדדים בחרו במלחמה. כל צד התבצר בעמדותיו, וצבר רשימת הוצאות, אשר אפשר שחלקן היו גם מיותרות, כאמור לעיל.

אולי כאן המקום לקרוא לעורכי דין המייצגים בני זוג בהליך גירושין טעון, להימנע מלהמליץ להם 'להיאחז' בדירת המגורים:

**הנזק הנפשי שבתקופה כזו, שבה גרים יחד שני צדדים המנהלים זה נגד זה הליך משפטי קשה, מצטרף אל הנזק הכלכלי בהוצאות שוטפות קשות למעקב.** ובשל שניהם מוטב לעיתים להיפרד בכבוד, ולא להתעורר יום יום אל תחושת מלחמה, רגשית וכלכלית.

**אם בכל זאת רואים הצדדים לנכון להישאר באותו בית, יש להנחות אותם להגיע ל"הסכם שביתת נשק", המותיר את הבית כ"אזור מפורז", המתנהל בהתאם להסכם כתוב, תוך הקפדה על רישום הוצאות לצורך החזרים בעתיד, או על חלוקתן מראש באופן הגיוני ללא החזרים בעתיד.** כל זה לא נעשה בתיק שבפנינו, והתוצאה, לצערנו, אינה מאפשרת לבית הדין לתקן בדיעבד את כל הפעולות שנעשו באופן חד-צדדי.

לאור כל האמור, אין בית הדין רואה לנכון לחייב צד מן הצדדים לשלם לצד שכנגד בגין סעיף תביעה זה.

### ז. כספי חיסכון בקופת ביטוח חיים של התובעת

התובעת טוענת כי היה לה ביטוח חיים, הכולל חלק שניתן לקבל אותו כחיסכון, בסך 33,672 ש"ח. לטענתה משיכת סכום זה בתקופת השיתוף, תוך פגיעה בהיקף הזכויות שיהיו לה לעת זקנתה, מחייבת השבת הכסף בעת עריכת איזון המשאבים.

האקטואר כמובן לא חישב זכות זו שכן במועד הקרע היא כבר לא הייתה קיימת.

לדברי התובעת, הנתבע העלים את הסכום שקיבל בעת משיכת כספי הביטוח, ואפילו לא הכניס אותו אל החשבון המשותף. לפיכך, לטענת בא כוח התובעת, יש להוסיף מחצית סכום זה על סכום האיזון שנקבע בחוות דעת האקטואר.

הנתבע טען כי משיכת הכסף בוצעה לפני שנים וכי ברור שהכספים שימשו לצורכי הבית. לפיכך לטענתו אין מקום להוסיף מחצית סכום זה על כספי האיזון.

בית הדין מקבל בעניין זה את עמדתו של הנתבע: לאורך החיים המשותפים תורם כל צד כמיטב יכולתו אל המשק הכלכלי הזוגי המשותף. לעיתים השקעות מצליחות יותר ולעיתים הן מצליחות פחות, אך כל עוד הדבר נעשה בתום לב, אין מקום להחזיר את הגלגל לאחור. בנדון דידן אין מחלוקת על כך שעסק של [...] שהיה לצדדים נכשל, אין מחלוקת שהצדדים ערכו שיפוץ בדירתם המשותפת. ברור שיש צורך לגייס כספים נוספים לקיום השגרה הכלכלית הזוגית, ואין הוכחה לחוסר תום לב בעצם משיכת כספי החיסכון שבקופת הביטוח. התובעת ובא כוחה לא הוכיחו את הברחת הכספים ולא הוכיחו חוסר תום לב במשיכתם. על כן יש להניח

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

שהם שימשו להשקעה בשגרת החיים הזוגית או בשיפוץ, ועל כן אין להוסיף את מחציתם על כספי האיזון.

בסעיף תביעה זה – הנתבע פטור.

### ח. מניעת זכאות לקצבה

הנתבע טוען כי התובעת מנעה ממנו זכאות לקצבה של 1,300 ש"ח במשך שמונה-עשר חודשים, במונעה ממנו למכור את אחד מכלי הרכב שהיו בבעלותו. לדבריו, בתקופה שהפסיק לעבוד אך עדיין לא היה זכאי לפנסיה ביקש לקבל "הבטחת הכנסה". לדבריו הקריטריון היחיד שמנע ממנו לקבל קצבה חודשית בסך 1,300 ש"ח היה רישום שני כלי רכב בבעלותו. לדבריו הוא פנה אל התובעת בבקשה לפעל להסרת שמו מאחד מכלי הרכב, אך היא סירבה לכך, ועל כן הוא נותר ללא הקצבה המבוקשת.

התובעת לא השיבה לטענה זו.

יש להקדים ולהסביר שבדיני נזיקין אין מקום לחייב את התובעת בגין מניעת קצבה. מדובר בנוק עקיף עוד יותר מזה של 'מבטל כיסור', אלא שיש להסביר את טענת הנתבע כטענה במסגרת הליך הגירושין, כאשר נדרשת משני הצדדים רמה בסיסית של שיתוף פעולה לצורך צליחת תקופת הסכסוך. העדר שיתוף פעולה מביא בכנפיו נזקים והפסדים אשר אי אפשר להתעלם מהם בפסיקת הדין. הרי אין מדובר כאן באירוע נקודתי מנותק, אלא בתהליך שלם שבמסגרתו מחויב הנתבע בתשלום לתובעת. מתשלום זה, לטענתו, יש לקזז הפסדים ונזקים שבאו לצדדים בגין התנהלותה של התובעת. אם כך, לא בדיני נזיקין אנו דנים, אלא בדיני פירוק שותפות, על פי מנהג המדינה, על כל הכרוך בכך. מניעת קצבה בתנאים אלו, צריכה לבוא בחשבון לדעת הנתבע כחלק בלתי-נפרד מן האחריות המוטלת על כל צד.

על אף הבנה זו, אין בית הדין רואה לנכון לחייב את התובעת בגין סעיף תביעה זה. כאמור בסעיפים דלעיל הסכסוך בין הצדדים היה בעצימות גבוהה, כל צד פעל במנותק מהצד שכנגד ללא הסכמים מסודרים ומחייבים באשר לשגרה. בנסיבות אלו, הציפייה של הנתבע לעריכת שינויים ברישום כלי הרכב של הצדדים או למכירת אחד מהם, על אף שזה היה הדבר הנכון לצדדים, היא ציפייה גבוהה מכדי שבית הדין יוכל לחייב עליה במסגרת פסק הדין.

אכן ייתכן שבמקרים אחרים, שבהם הצדדים משתפים פעולה בשגרה הכלכלית ועניין זה לבדו היה שנוי במחלוקת ביניהם – היה בית הדין מורה בצו שיפוטי על מכירת אחד מכלי הרכב או שהיה מודיע לצד המעכב שהוא יחויב בהוצאות ובהפסדי הצד שכנגד, ובכלל זה מניעת הקצבה שהצד שכנגד זכאי לה. לא כך הדברים בנידון דידן: מדובר בעיכוב גירושין, בהיאחזות של שני הצדדים בבית ובמסגרת כלכלית לא מתואמת, בתוך כל אלה מבקש צד אחד מן הצד שכנגד לערוך שינויים ברישום כלי הרכב! ברור שהצד שכנגד ישיב לו 'אדרבה' – גם הוא ישמח לסיים בהסכם את ההליך כולו, ואין הוא רואה לנכון להיחלץ להושיע את יריבו להליך המשפטי, במצוקה נקודתית של 1,300 ש"ח בחודש.

למען הסר ספק: בית הדין אינו תומך בתשובה כזו. ראוי שכל צד יראה לנגד עיניו גם את טובת הצד שכנגד במקום שאין בכך נזק לאיש מן הצדדים. אך הואיל ובדיני הנזיקין אין מקום לתביעה כזו, והואיל ובראיית המכלול לא היה עניין זה בראש מעייניהם של הצדדים – אין בית הדין רואה לנכון לחייב את התובעת בגין סעיף תביעה זה.

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

ט. כספי פנסיה של הנתבע שעוכבו בשל עיקול וכתוצאה של העיכוב נכללו בחוות דעת האקטואר

הנתבע טוען כי בחוות דעת האקטואר כלול סכום שלא צריך היה להיות מאוזן. לטענתו, התובעת הטילה עיקול על קרן הפנסיה שלו, וכך במשך שלושים חודשים נמנעה ממנו גמלה חודשית של 3,000 ש"ח, ובסך הכול 90,000 ש"ח. הכסף אומנם לא הלך לאיבוד, אך בבוא האקטואר לחשב את שווי זכויות הצדדים, כללה קרן הפנסיה של הבעל את כל הכסף שלא קיבל בתקופה זו, ועל כן, לטענת הנתבע, הוא חויב במסגרת איזון המשאבים בסכום הגבוה מ-45,000 ש"ח מן הסכום הנכון.

בדיון ביום כ"ח בניסן תשע"ז (24.4.17) לא טען בא כוח התובעת טענה כלשהי נגד טענה זו של הנתבע, ואף אישר אותה עקרונית. לקראת סיום הדיון, כשבית הדין ביקש מבא כוח התובעת להתייחס אל טענותיו של הנתבע, השיב בא כוח התובעת בזו הלשון: "אני צריך לעבור על הדוחות לפרטים אך איני חושב שמגיע לו, אם מגיע לו זה 45,000 ש"ח בשל אי-קבלת הפנסיה במשך שלושים חודש. אבדוק זאת ואתן תשובה". בא כוח התובעת לא הגיש הודעה נוספת בעניין זה לבית הדין, ולא התייחס אליו בסיכומיו. בסיכומי התשובה שלו התייחס בא כוח התובעת לעניין במשפט קצר, בסעיף 22 לסיכומי התשובה, תחת הכותרת 'ביטול העיקולים':

הקצבה שהנתבע לא קיבלה [הטעות במקור או שיש לקרוא ב'מפיק הא' לא חזרה והצטברה בקופה. אין אמת בטענה שהעיקולים הוסרו רק ב-9.2.17 אלא זמן רב לפני כן.

כוונת הכותב היא, ככל הנראה, שעם הסרת העיקולים יכול הנתבע לקבל את כספו אשר נותר צבור בקופה, ועל כן לא נגרם לו שום נזק ממשי בעיכוב הכספים בקרן הפנסיה. (ואם כך יש לפרש "לא חזרה" במובן של "לא עברה לידי התובעת").

מכל מקום אין בכך התייחסות לטענת הנתבע שהדבר יצר עיוות בחוות דעת האקטואר, שכן 90,000 ש"ח אשר היו אמורים להיות כבר בחלקו של הנתבע, חושבו במסגרת הכספים המאוזנים. נמצא שיש לחייב את התובעת בגין סעיף זה לשלם לנתבע 45,000 ש"ח. סכום זה יקוזז מן הסכומים שבהם חויב הנתבע בשאר סעיפי התביעה.

יש להעיר שייטכן שמבחינה חשבונית הסכום שיש לחייבו בו שונה. הדבר תלוי בשאלה מהי בדיוק הקרן אשר מכוחה משולמת קצבה זו. אלא שהתובעת ובא כוחה לא העלו טענה כזו, ועל כן הניח בית הדין לצורך פסק דין זה כי מדובר בקרן צבורה אשר הקצבה המשולמת ממנה יורדת במלואה מן הקרן. במקרה כזה החישוב הוא נכון, ויש לחייב את התובעת בהחזר מחצית הסכום במלואו.

בגין סעיף תביעה זה בית הדין מחייב את התובעת לשלם לנתבע סך 45,000 ש"ח.

### סיכום ההוראות למעשה

לאור כל האמור לעיל, קבע בית הדין כאמור בראש פסק הדין וכדלהלן:

1. בית הדין מחייב את הנתבע לשלם לתובעת סך 140,584 ש"ח בתוך תשעים יום מחתימת פסק דין זה.

2. אם יקבל בעתיד הנתבע פיצוי כלשהו בגין פיטוריו מעבודתו, עליו לשלם את מחציתו לתובעת מיידית.

# מדינת ישראל

## בתי הדין הרבניים

3. בית הדין מודיע לצדדים כי מי מהם שלקח סכום כסף בשקלים, יהלומים או זהב מן הכספת חייב להשיב את מחציתם לצד שכנגד (בניכוי או בתוספת לסכום הנזכר לעיל, לפי העניין), ואין בפסק דין זה כדי לפטור אותו מחובה זו.

מותר לפרסם פסק דין זה לאחר השמטת פרטים מזהים של הצדדים ובכלל זה השמטת פרטי מקום העבודה.

ניתן ביום י' באדר ב' התשע"ט (17.3.2019).

הרב מאיר כהנא

הרב רפאל י' בן שמעון

הרב אבירן יצחק הלוי – אב"ד

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה